

Міністерство освіти і науки України

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчально-методичної
роботи _____
професор Роман ВЕРНИДУБ
« 29 » _____ 20 25 р.

**ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
БАЗОВА ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВА ПІДГОТОВКА**
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Київ 2025

Укладачі програми:

Тарас ОЛЕФІРЕНКО – кандидат педагогічних наук, професор, декан Педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

Світлана КУШНІРУК - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки педагогічного факультету УДУ імені Михайла Драгоманова

Рецензент:

Богдан ПУСТОВАЛОВ - капітан МВС України, інструктор з бойової та службової підготовки, вчитель захисту України Вишнівського ліцею «Ідеал», викладач курсів підвищення кваліфікації вчителів захисту України

Дмитро ГОЛОСНІЧЕНКО - доктор юридичних наук, доцент кафедри інформаційного, господарського та адміністративного права ФСП НПІ ім. Ігоря Сікорського, військовослужбовець ЗСУ, співзасновник ГО «СПІЛКА ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ «ТРИМАЄМ СТРИЙ»

Обговорено та рекомендовано до затвердження на засіданні Науково-методичної ради УДУ імені Михайла Драгоманова «*27*» *червня* 20*25* року, протокол № *9*

Затверджено на засіданні Вченої ради УДУ імені Михайла Драгоманова «*29*» *червня* 20*25* р., протокол № *13*

I. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни «Базова загальновійськова підготовка» складена відповідно до Типової програми навчальної дисципліни "Базова загальновійськова підготовка громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських"

Метою викладання навчальної дисципліни є надання слухачам базових знань та навичок з військової справи, ознайомлення з основами цивільного захисту та виживання в екстремальних умовах, сприяння формуванню військово-патріотичного світогляду, здобуття громадянами України військово облікової спеціальності.

II. Орієнтовний план навчальної дисципліни

№ з/п	Назви модулів і тем навчальної дисципліни, шифр за навчальним планом та кількість кредитів ЄКТС	Всього годин	Лекції	Практичні	СРС
	ЗП09: 3 кредити ЄКТС				
1	Модуль 1. Основи військової служби та правові аспекти Тема 1.1. Національно-патріотична підготовка. Тема 1.1.1. Ми – українці: важливість захисту національної ідентичності та свободи.	2	1		1
2	Тема 1.2. Статuti Збройних Сил України Тема 1.2.1. Обов'язки та права військовослужбовців	2			2
3	Тема 1.2.2. Взаємовідносини між військовослужбовцями	2	1		1
4	Тема 1.2.3. Військова дисципліна, заохочення та дисциплінарні стягнення	2			2
5	Тема 1.3. Міжнародне гуманітарне право	2	1		1
	Модуль 2. Тактична підготовка				
6	Тема 2.1. Тактична				

	підготовка				
7	Тема 2.1.1. Організація та структура підрозділів родів військ Сухопутних військ ЗС України	6	4		2
8	Тема 2.1.2. Дії солдата в оборонному бою.	4	2		2
9	Тема 2.1.3. Порядок дій солдата при наступі.	4	2		2
10	Тема 2.2. Розвідувальна підготовка Тема 2.2.1. Розвідувальні ознаки: розташування противника, ділянка місцевості та тактики ведення ним бойових дій	2	2		
11	Тема 2.3. Зв'язок та комунікація Тема 2.3.1. Військова комунікація	1	1		
12	Тема 2.3.2. Основи зв'язку	1		1	
13	Тема 2.4. Військова топографія Тема 2.4.1. Топографічні карти. Орієнтування на місцевості	4	1	1	2
14	Тема 2.5. Інженерна підготовка (мінна безпека) Тема 2.5.1. Інженерне обладнання та маскуванню позицій в умовах застосування противником ударних БпЛА	2	1		1
15	Тема 2.5.2. Протитанкові та протипіхотні міни. Інженерні загородження, їх встановлення, знешкодження та подолання	3	2		2
	Тема 2.5.3. Мінна безпека	1	1		

16	Модуль 3. Вогнева підготовка				
	Тема 3.1. Стрілецька зброя	6	3	1	2
17	Тема 3.2. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї	16	1	13	2
18	Тема 3.3. Ручні гранати	8	1	4	3
19	Модуль 4. Цивільний захист та медична підготовка				
	Тема 4.1. Підготовка з РХБЗ (ХБРЯ захисту)				
20	Тема 4.1.1. Уражаючі фактори зброї масового ураження.	3	2		1
21	Тема 4.1.2. Засоби індивідуального захисту. Дії особового складу на зараженій місцевості	3	1	1	1
22	Тема 4.2. Домедична допомога				
	Тема 4.2.1. Планування та організація домедичної допомоги на етапі “допомога під вогнем” (CUF)	4	3	1	
23	Тема 4.2.2. Тактична польова допомога TFC	4	3		1
24	Тема 4.3. Психологічна підготовка				
	Тема 4.3.1. Способи та методи психічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та самопомога. Вплив бою на психіку.	6	2	2	2
25	Тема 4.4. Вживання				
	Тема 4.4.1. Забезпечення життєдіяльності	2	1		1
	Всього годин	90	36	24	30

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль 1. Основи військової служби та правові аспекти

Тема 1.1. Національно-патріотична підготовка . Ми – українці: важливість захисту національної ідентичності та свободи. Сутність та значення національно-патріотичної підготовки. Правові та нормативні основи патріотичного виховання. Стратегії державної політики у сфері патріотичного виховання. Методи і форми національно-патріотичної підготовки. Сучасні виклики та перспективи патріотичного виховання.

Тема 1.2. Статути Збройних Сил України

Тема 1.2.1.Обов'язки та права військовослужбовців. Зміст Військової присяги. Основні принципи військової служби. Загальні обов'язки військовослужбовців Бойове чергування. Загальні положення статуту вартової служби. Гарнізонна служба. Загальні положення Стройового Статуту Збройних Сил України. Бойовий Прапор військової частини.

Тема 1.2.2. Взаємовідносини між військовослужбовцями. Начальники та підлеглі, старші та молодші за військовим званням. Порядок віддання і виконання наказів. Військова поведінка та ввічливість військовослужбовців.

Тема 1.2.3. Військова дисципліна, заохочення та дисциплінарні стягнення. Військова поведінка та ввічливість військовослужбовців. Ознайомлення зі статтями Кримінального кодексу України у військовій сфері. Вивчення обов'язків військовослужбовців щодо дотримання військової дисципліни та статей Кримінального кодексу України у військовій сфері.

Тема 1.3. Міжнародне гуманітарне право

Міжнародне гуманітарне право та його норми із захисту жертв війни. Основні терміни та поняття МГП. Поводження з військовополоненими. Відповідальність військовослужбовців за порушення МГП, зокрема з питань поведження з військовополоненими.

Модуль 2. Тактична підготовка

Тема 2.1 Тактична підготовка

Тема 2.1.1. Організація та структура підрозділів родів військ Сухопутних військ ЗС України

Призначення та бойові можливості механізованих, танкових, артилерійських підрозділів та підрозділів ППО СВ ЗС України, їх організаційно-штатна структура. Озброєння механізованого відділення. Призначення, класифікація, бойові можливості, форми, способи, основні тактичні прийоми застосування БпЛА. Обов'язки солдата в бою, спостерігача, піднощика боєприпасів.

Тема 2.1.2. Дії солдата в оборонному бою.

Порядок дій солдата в оборонному бою, під час ведення вогню та відбиття наступу противника. Порядок знищення броньованих об'єктів противника на передньому краю оборони. Порядок дій під час маневру з тимчасової на основну вогневу позицію. Алгоритм дії у випадку обходу противника з флангу або виходу противника з тилу, прориву переднього краю танками противника.

Тема 2.1.3. Порядок дії солдата при наступі.

Порядок дій у наступальному бою, завдання стрільця у складі механізованого відділення під час ведення наступального бою. Зайняття вихідного положення для наступу й підготовка до атаки. Порядок дій у випадку мінометного обстрілу, кулеметного вогню противника та застосування ударних БпЛА. Порядок виходу у фланг противника та штурму траншеї. Завдання вогневої групи.

Тема 2.2. Розвідувальна підготовка

Тема 2.2.1. Розвідувальні ознаки розташування противника ділянка місцевості та тактики ведення ним бойових дій Розвідувальні ознаки розташування противника на ділянці місцевості та тактика ведення бойових дій. Основи бойових дій малих підрозділів.

Використання місцевості у бою. Орієнтування на місцевості. Методи збору та аналізу розвідувальної інформації. Організація та проведення спостереження. Камуфляж, маскування та приховане пересування. Основи контррозвідки та боротьби з ворожою розвідкою. Види ворожих безпілотних літальних апаратів, дронів –камікадзе, їх характеристика та порядок протидії.

Тема 2.3. Зв'язок та комунікація

Тема 2.3.1. Військова комунікація. Військова комунікація – як джерело всеобізнаності. Вертикальна та горизонтальна комунікація

Тема 2.3.2. Основи зв'язку. Способи зв'язку та вимоги до них. Тактичні сигнальні жести . Використання радіостанцій та інших засобів комунікації. Кодовані повідомлення та сигнали. Тактичні сигнальні жести. Розподіл жестів: накази, сповіщення, позначення, шиккування

Тема 2.4. Військова топографія

Тема 2.4.1. Топографічні карти. Орієнтування на місцевості за допомогою небесних світил, компаса, годинника , карти та місцевих предметів. Визначення координат і рух за азимутом.

Тема 2.5. Інженерна підготовка (мінна безпека)

Тема 2.5.1. Інженерне обладнання та маскування позицій в умовах застосування противником ударних БпЛА. Порядок вибору місця обладнання одиночного окопу для стрільби. Особливості вибору місця обладнання парного окопу. Послідовність їх фортифікаційного обладнання в комплексі із застосуванням сканера (детектора) виявлення БпЛА. Сутність маскування. Принципи та основні правила маскування.

Тема 2.5.2. Протитанкові та протипіхотні міни. Протитанкові та протипіхотні міни, їх характеристика, будова, порядок встановлення та знешкодження. Невибухові інженерні загородження, їх улаштування та подолання. Дії у випадку падіння біля позиції ударних та розвідувальних БпЛА

Тема 2.5.3. Мінна безпека. Класифікація вибухонебезпечних предметів (саморобних вибухових пристроїв) та можливі місця їх встановлення, види тротилових шашок, підричники, різновиди детонуючих шнурів. Заходи безпеки при поводженні з вибуховими речовинами. Порядок дій на замінованій ділянці місцевості та порядок виходу з неї. Дії при падінні поруч позиції ударних та розвідувальних БпЛА

Модуль 3. Вогнева підготовка

Тема 3.1. Стрілецька зброя.

Види стрілецької зброї, які знаходяться на озброєнні механізованих (мотопіхотних) військових частин сухопутних військ Збройних сил України. Призначення, ТТХ, принципи її застосування.

Тема 3.2. Основи та правила стрільби зі стрілецької зброї.

Призначення та визначення вихідних установок для ведення вогню зі стрілецької зброї. Нормальні умови стрільби. Особливості визначення вихідних установок для стрільби з автомату по повітряним цілям. Вивчення правил стрільби та вирішення вогневих завдань. Стрілецькі тренування. Відпрацювання утримання зброї в різних положеннях. Поводження зі зброєю. Вирішення вогневих завдань. Навчання кучності стрільби з різних положень.

Тема 3.3. Ручні гранати.

Призначення, будова та принцип дії ручних гранат. Навчання здобувачів освіти правильному метанню гранати на дальність і влучність із різних положень. Метання навчально-імітаційних гранат у пішому порядку. Порядок дій особового складу під час швидкісного метання гранат. Особливості метання гранат в лісовій місцевості, в урбанізованій місцевості. Особливості підготовки до метання ручної кумулятивної гранати

Модуль 4. Цивільний захист та медична підготовка

Тема 4.1. Підготовка з РХБЗ (ХБРЯ захисту)

Тема 4.1.1. Вражаючі фактори зброї масового ураження. Основи хімічного, біологічного, радіаційного та ядерного захисту. Використання засобів індивідуального захисту (протигази, костюми Л-1 тощо). Дії під час ХБРЯ ураження та деконтамінація.

Тема 4.1.2. Засоби індивідуального захисту. Дії особового складу на зараженій місцевості. Протигаз, загальновійськовий захисний комплект та їх використання. Сигнали оповіщення про радіаційне, хімічне зараження та порядок дії особового складу у разі їх отримання. Дії особового складу на зараженій місцевості та під час застосування противником скидів з БпЛА ручних газових гранат.

Тема 4.2. Домедична допомога.

Тема 4.2.1. Планування та організація домедичної допомоги на етапі «допомога під вогнем». (CUF). Вступ до протоколу курсу тактичної медицини “Tactical Combat Casualty Care” (далі – TCCC). Призначення, склад, правила використання АМЗІ. Ознайомити здобувачів освіти з домедичною допомогою на етапі “допомога під вогнем/під загрозою” (Care under fire/Threat, CUF)). Накладання турнікетів на етапі “допомога під вогнем. Способи та методи евакуації. Одним рятувальником: за лямки, під пахви, за пасок, модифікований метод пожежника. двома рятувальниками: за лямки, під пахви, за пасок і шию. Засоби зміцнення здоров’я. Планування та організація домедичної допомоги.

Тема 4.2.2. Тактична польова допомога ТФС. Принципи та застосування допомоги в польових умовах (TFC). Здійснення огляду масових кровотеч у тактичних умовах. Прокхідність дихальних шляхів

Тема 4.3. Психологічна підготовка

Тема 4.3.1. Способи та методи психологічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та самопомога. Вплив бою на психіку. Прийоми психічної саморегуляції. Перша психологічна допомога та самопомога. Вплив бою на психіку. Методи психологічної стійкості та адаптації в екстремальних умовах.

Тема 4.4. Культура здоров’я особистості. Виживання

Тема 4.4.1. Основні аспекти виховання фізичної культури особистості. Забезпечення життєдіяльності. Основи виживання у природному середовищі. Добування та очищення води. Будівництво укриттів та маскування. Видобуток їжі та розпалювання вогню. Поведінка у надзвичайних ситуаціях. Культура здоров’я особистості.

IV. Інформаційні ресурси

1. Боротьба з безпілотними літальними апаратами (за досвідом проведення ООС (раніше АТО). К.: “Центр учбової літератури”, 2022. 43 с.
2. Вогнева підготовка. Методика підготовки та проведення занять. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 202 с.
3. Грушко М. В. Міжнародне гуманітарне право : навчально-методичний посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права, професора О. В. Бігняка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 136 с.
4. Державна цільова соціальна програма з утвердження української національної та громадянської ідентичності на період до 2028 року. (Постанова КМУ № 864 від 30.07.2024 року).
5. Довідник з основних понять військової топографії. К.: “Центр учбової літератури”, 2022. 110 с.
6. Закон України від 13 грудня 2022 року № 2834-IX «Про основні засади державної політики у сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності».
7. Застосування озброєння іноземного виробництва у Збройних Силах України (інструкції з використання) Частина 1 (стрілецьке озброєння). Методичний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 169 с.

8. Застосування озброєння іноземного виробництва у Збройних Силах України (інструкції з використання) Частина 2 (протитанкове озброєння). Методичний посібник. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 110 с.
9. Збірник основних джерел міжнародного гуманітарного права, що застосовуються у міжнародному збройному конфлікті, спровокованому збройною агресією російської федерації : для юристів системи Міністерства оборони України / уклад.: І. Заворотько, Т. Короткий. Київ; Одеса : Фенікс, 2023. 556 с
10. Керівництво зі стрілецької справи. К, : Командування Сухопутних військ Збройних Сил України. 2020. 168 с. URL : https://lib.nadpsu.edu.ua/elcatalog/page_lib.php
11. Міністерство освіти і науки України План заходів з реалізації Концепції громадянської освіти в Україні до 2030 року (наказ МОН від 07.02.2024 року № 131)
12. Мельцер Н. Міжнародне гуманітарне право: загальний курс. МКЧХ. 2020. 396 с. URL : <https://blogs.icrc.org/ua/wp-content/uploads/sites/98/2021/05/Nils-MelzerComprehensive-introduction-to-IHL-UKR.pdf>
13. Наказ МОН № 141 від 07.02.2024 року Методичні рекомендації щодо організації діяльності центрів національно-патріотичного виховання.
14. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 09 березня 2022 року № 441 «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах
15. Настанова зі стрілецької справи. Ручні гранати. Київ: «Центр учбової літератури», 2022. 54 с.
16. План заходів з відзначення подвигів ветеранів війни, проявлених під час захисту суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності України, на період 2023-2026 років (розпорядження КМУ № 269-р від 30.03.2023 року).
17. Про затвердження плану дій щодо реалізації Стратегії національно-патріотичного виховання на 2020-2025 (постанова Кабміну України від 09.10.20 №932), електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/932-2020-%D0%BF#Text>
18. Про схвалення Концепції розвитку громадянської освіти в Україні (розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.10.2018 №710-р), електронний ресурс <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710-2018-%D1%80#Text>
19. Сайт досліджень з МГП. URL : <http://www.ihl.ihlresearch.org14>
20. Статути Збройних Сил України: збірник законів : чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 червня 2021 р.: (офіц. текст, джерело документа: <https://www.rada.gov.ua>). К.: ПАЛИВОДА А. В., 2021. 508 с
21. Стасенко, Д. В., Яковина, В. С. Аналіз наявних методів і засобів удосконалення навігації БПЛА з використанням штучного інтелекту. Науковий вісник НЛТУ України. 2023. Вип. 33(4). С.78-83.
22. Стрілецька зброя та вогнева підготовка: навчальний посібник / Ю. Клят, В. Дяченко, В. Ярмлюк, О. Супруненко, О. Майборода, С. Григор'єв . Одеса: Військова академія, 2023. 40 с.
23. Тактика надання самопомоги та взаємодопомоги під час ведення бойових дій: навчальний посібник / Р.С. Троцький, О.В. Чуприна, О.А. Блінов. К. : ФПФ НГУ НАВС. 2016. 137 с.
24. Таранова О., Придатко В. Домедична підготовка : навчальний посібник. Вінниця : ФОП Рогальська І.О., 2020. 160 с.
25. Теорія і практика застосування безпілотних літальних апаратів (дронів) / КНТ, 2023. 126 с.
26. Теорія та методика навчання стрійової підготовки: навчально-методичний посібник: навчально-методичний посібник / Лелека В. М., Винограденко Е. В. Миколаїв: РАЛ-поліграфія, 2020. 148 с.